

Мал шаруашылығы мен елкішілік,
Мал шаруашылығы және елкішілік
қарақстандық экономикаға пайда. Ол кездерде
мал шаруашылығы елкішілікте маңызды
деп айтылған.

Әлеуметтік экономикалық қатынастар,
Ол кездерде әлеуметтік экономикалық қатынастар
дүние дамымада деп айтылған. Бұл XV - XV
таңбаларда әлеуметтік экономикалық қатынастар
оң маңызды ^{ең} және дүние дамымада. Ол кезде ^і эконо
мика (ке) маңызды мал шаруашылығы және елкішілік
м.б. шаруашылықтар экономикада қана.

Мемлекеттердің әлеуметтік құрылымы. Қазақстан
ның басқару сүйесі және қосымша сипатта баған
болған.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 2.

A large rectangular area with horizontal lines, intended for the participant to write their solutions.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

СІМ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСӨРӨНДІ

1) Маи шаруашылығы мен елшілік қазық жауында бұрыннан жақсы қалыптасқан. Ал іспен діздің ата-бабамыз жақсы айналысқан және қазірі заманда да өте жақсы айналысқан келеді. Маи шаруашылығы мен елшілік діздің қазірі заманамызда бизнес ретінде қалыптасып кеткен. 14-15 жасында бұл шаруашылықтар көпші жауында жақсы дамып жатырған кез етін әйресе маи шаруашылығы, ал елн шаруашылығы мен отбасылық жауы айналысатын бауған. Себебі маи шаруашылығы даму үшін жақсы жолында керек дамытын сай үшін қай жерде жақсы айналысқан дамып сай жерге көшіп-қонып жүретін. Ал елн шаруашылығы айналысатындар көшіп қонды дір жерде қоныстайтын. Себебі олар елнмен айналысатын бауғандықтан соң даму үшін дір жерде тұрақтау керек.

2) Дүшметтік экономикалық қатынастар діздің елімізде енді жақсы дамып келе жатыр. Экономикалық жақсы дамып жатыр үшін өте жақсы. Экономиканы күшейту үшін жаңы қонды керек. Себебі су, газ, шұнай өнімдерін жолымен, аздап жаңы қонды жақсы қонды қайта өңдеп отырсақ экономика күшейеді деп ойлайтын, ал бұл іске аяру үшін тікелей жаңы қонды керек. Және экономикамен айналысатын оқытып ағандарын көбіне керек, көптеген ағанда өзі менінде мені ағанды экономика күшейтетін ағандар, ағандықтарға қонды беру керек деп ойлайтын.

3) Мемлекеттердің әкімшілік құрылымы 14-15 кәсіпкерлерде дүрлік дамуда. Әкімшілік құрылым қазіргі заманға өте жақсы дамып келеді. Әр жердің, әр өңірдің өзінің әкімшілік құрылымы болса да және екі жердің мәселелерін шешеді. Бұл қазіргі заманда өт тиімді деп санаймын.

4) Қаламы және селолық қоныстарды құрамауы тарихан тәрі ойырмашылықтарға өте көп. Дүрлікпен бері ұста мен селолық қоныстар болып. Қоныс өте жақсы дамыған әйресе қазір, дүрлікте жолдарда да жақсы болып, ал селолық қоныстар дүрлікте заманнан қазірге күн доғуына бау. Себебі селолық жерлерде адамдар өз қоныстарында жүреді, мен мен екімен айналыса да дүрлікте дүрлікте адамдар дамып табылса да. Ал қоныс қоныстарда болып айтқанда дүрлікте заманнан көбінесе жастар, зәулім үйлер мен дүрлікте механика. Бірақ қазір жақсы дамыған селолықтар да, селолық селолықтарда селолықтарда дамып көмектеу керек деп ойаймын.

5) Дүрлік жолдары, сауда және ақша айналысы. Дүрлікте заманда жүйелі жүйелі дамып сауда және ақша айналысы жақсы дамыған етін. Селолық жерде сауда күн көптеген ұлттар егер дүрлікте дамып. Жүйелі тұрған кез болып. Қазіргі заманда да сауда мен ақша айналысы өте жақсы дамып, табып дамып келеді.

1) Мал шаруашылығы мен егіншілік: XIV - XV ғасырларда жақсы дамыған. Егіншілікті ең алғаш Мейтунуықтар меңгерген. Ол көптегі кесіп отырықшылық шаруашылық болып бөлінеді. Қазіргі таңда да бұл шаруашылық керекті кесіп әлі бар. Мемлекеттік - экономикалық қатынастар басқа елдермен де болған. Экономикасы дамыған. Жершілес алуармен қатынастары жақсы болған. Жеруен шолдары арқылы экономикасы қалыпты түрде тасылды данданған. Осы арқылы егіншілік те мал шаруашылығы айналыста болған. Егер айналым көбірек болса, мемлекеттік - экономика жақсы болады.

2) Мемлекеттердікі егіншілік құрылымы бізде жекідан дамып келе келатыр. Егіншілік құрылымы деп егіншіліктің адамдардыкі құрылымы. Ал мемлекеттердікі егіншілік құрылымы дегеніміз - сол мемлекеттердікі әл-ауқаты, халық саны. Әр мемлекеттікі өзінді құрылымы бар.

3) Қалалық кесіп селолық қоныстар аны қала мен ауыл қонысы. XIV - XV ғасырларда қалалық қоныстар дамы қоймады. Ал селолық қоныстар жақсы қалыптасты. Қоныстар деп біз олардың мекендеген жерін айтамыз. Қоныстар көбінесе селолық жерлерде қолданылды. Себебі ол мал шаруашылығына да егіншілікке де тиімді. Ол қоныстарға кміз үйді келтүзедік болады. Бірақ адамдар өз қалаларын таңдауларын келеді.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

а) Жеруен жолдары, сауда жерге ақша айналымы.
Жеруен жолдары елдердік бір-бірімен сауда-саттық жасауы үшін өте керекті. Жеруен жолдары арқили тымыз қарым-қатынаста болуға болады. Егер сауда дамып, пайда әкеле, ақша айналымы жақсы болады. Ол арқили (жа) көп пайдала кенелуе болады. Қазіргі тіммен айтқанда бүгінге. Бүгінге ол - тауарды сатып, үстінен пайса көру. Бүгін жеруен жолы керемет мүмкіндік жасады. Егер жолдар болмаса, сауда да ақша айналымы да болмае еді.

Қазақстанда XIV-XV ғасырларда экономикасы.

1) Мал шаруашылығы мен өкімшілік.

XIV-XV ғасырларда өкімшілік қатнағанда деп айта аламыз.

XIV-XV ғасырларда қарқынды дамыды, сауде қызу болды. Ауылдар

сол өкімшілік пен ке істеу керектігі білді. Мандардың басын құрған қерекер самап ала бастады. Солай-солай өкімшілік дами түсті. Біткен қазақтарғана пайдасын көрсетіп, басқа

үлкен адамдарда қорықпай пайдата асыртасы келді.

Мал шаруашылығында мұқтамада мал шаруашылығында кеңінен дамып, басқа ұлттарда біздің малды ала бастады. Мал шаруашылығы мен өкімшілік қатар дами отырып басқа ұлттарда көздері түсе бастады. Осылайша екі шаруашылықта қатар дами бастады.

2) Әлеуметтік-экономикалық қатынастар.

Бұл ғасырларда экономика жақсы болды деп айта аламыз.

Экономикалық жағы жақсы болды, саудалар жақсы түрде.

Алып-сату, мал өндірісі, мемлекетке керек заттар көбінен

көбінен бастады. Бірақ біз орыстардың қол асмағанда болғандықтан бізге даму қойып сұма. Сонда да қазақтар берілмегені.

3) Мемлекеттерінің өкімшілік құрылысы

XIV-XV ғасырларда ақырында өкімшіліктер пайда

бола бастады. Бір ауылдағы өндіріс басқаратын халық

сайлаған адам болып келе еді. Осылайша бірнеше ауылда

өкімшіліктер көбінен бастады. Бұл ғасырда бір мемлекеттің

өкімшілігі ау болды. Бірақ қарқынды

түрде дами бастады. Осы өкімшіліктің пайда болуының

арқасында елдің экономикасы өрлеп

түсті.

4) Қуаңшы және селолық қоныстар.

Қуаңшылар қарқынды дамыған мен (ауылдық) селолық даму оңай болмады. Адамдарды керек тарақпен қамтамасыз ету қатер болды. Мал шаруашылығы қарқынды дамыды. Онда да, қандай да асылдық қатерлер екі бөлек болды. Ауылда мал шаруашылығы елік алушылар дамыса. Қанда да ауыл фабрикалар дамыды. Сол үшін ауылда даму оңай соңлады.

5) Керуен жолдары, сауда және ақша айналысы.

XIV-XV ғасырларда керуен жолдары маңызды ұшыды. Бір-бірілеріне керек дүние заттар тасымалдады. Сауда және ақша айналысы қазу болды. Сауда қарқынды дамыды. Бір-бірілеріне білмал сатты қолданылған тасымал заттар сатты. Қолданылған жасалған дүниелерін сауданы қойды. Солай солай сауда жақса болды. Енді ақша айналысы мақсат келсе бұл тасымал ақша бөріне керек болды. Ақша құнды болды, барлықты қолында жақса қарғы болды. Мемлекетте ақшадан қолданылған ақша үлгі ойласты. Қанда да мұрагерлердің әдісін жақса болды. Мемлекет пен адамдар ақшада қамтамасыз жеткен жоқ. Ол үлгілеріне қол жеткізе басмады. Бірақ басқа елдерден зат алу керек болды бірақ қарғы жеткіліксіз болды. Сонда да мемлекет мәртебе мабу көзін қолданыла басмады. XIV-XV ғасырларда ақша мәртебе оңай болған жоқ, бірақ берілгенді олардың алда құрметпен көрсетілген болды. Сол оңайды керек болды. Қарқынды болса да даму болса ақша мәртебесін жеңе басмады. Ақша мәртебесі дамыды.

Қазақстаның XIV-XV ғасырлар аралығындағы экономикасының басты факторы - малшаруашылығы болды. Қазақтармен, малпы көшпенділермен үшемі бірге аталатын термин және кәсіп түрі. Малшаруашылығы байырғы заманнан қазіргі күнге дейін малдасын малдан көне кәсіп түрі. XIV-XV ғасырларда малшаруашылығы қалыптасып тұрған дамыды, тек бірақ бір түрмен емес, мөрм-түрліктің барлығымен де айналысып, қалыптасып білді. Сол кезеңдерде малшаруашылығымен бірге елшілікке қарғын дамы берді. Оған себеп отырықшы өмір салтының дамуы болды. Шаруашылықтың дамуымен сауда баяғында да серпілістер орық алды. Керуен жолдары дамып саудагерлер мен көпестер көбейді. Мәке де ең бастысы ақша айналымы пайда болды. Қолдарыға алтын, күміс, қола шындар енді. Сауда баяғының дамуы арқасында өзге елдермен әлеуметтік-экономикалық қатынастар орқалып және де жақсара түсті. Керуен жолдардың көмегімен әр ел өзіне ғана тән қарсені өзге елдермен де алмасып бір-бірінен маңа заттарды мәңгірбесімен бөлісу арқыны үйреніп отырды. Сауда дамуымен, сонық мақалтарына сай маңа қалалар бой көмерді. Осы маңдайда байланысты "урбақдалу" көрсеткіші де өсті. Урбақдалуға себеп болған сауда қалаларының бірі, өз облысымызда орқаласқан "Тараз" қаласы. Мұндай немесе өзге де ірі қалалардың барлығында дерлік әкімшілік құрылымы "қастаға бөліну" яғни "әлеуметтік салы" түрінде болды. Қысқаша түсіндірмесі мынадай: Билік басқыдағы адам салының ең

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 2

Бшігіңде болды, ең төменінде "еріксіздер" яки "жулдар" тұрды. Бұл сатыдағы беделің монархия түрінде жаптастық тапты. Тірі кезіңде кім болсаң, сенің балаңда солай болды.

XIV-XV ғасырдағы Қазақстан экономикасы және жалпы Қазақстан көрінісі осындай болды.

Кішігір ақ наипот талпау үрейітот сардар айтуан бұлар бәрі бүгейсінс
сардар исілеп үдәсә амандар да бәллі менек а керілер де жамандарушылар
болан. Жаманды керілерде қабіне орас пен түркі тілдес жалаулар болан.

Жармаз, суык, түркілік т.б. дилек исаларда айыр сүрді.

Сауда қабіне аутистік пен бәтисе жарадстанда кезіне орас адр. Сауда исе-
дары кезейіп күнне күне дәрідар. Жүзін исалары бәтисе жарадстаннан бастан
исалыс жарадстан орас асов. Ози едері жаманды. Сауда көп бәлліс сайып
адарлар ақша айналғышқа адритот. Сін мен мақта, мал, балық, есталу
шаруалар дашык бәлліс ала бәтисе а едіз ішіс салыс пен жамандыс
қиле жасты алайда килеура исалары да дәріді еді жарандылармен ұр-
қаро қабілігі сәл қиліп көп адарлар күнне менек тастап мұжиптік сауда
исалары бұлар XIV-XV-ғасырларда қазып керінде сауда ақша айналғыш
ешіген еді.

Қеруен жолдары, сауда және ақша айналымы
Қазақстан жерінде қеруен жолдары болған. Қазақ елдерде
көрсіп мемлекеттермен сауда да болған. Қеріп елдер
бір-бірімен тауар алмаған. Сауда жасаудағы
ең бейсенді жол Жібек жолы болған. Сауда Жібек
жолы арқылы тауар тасымалданған. Ақша айналымы
орташа деңгейде жүрген. Жібек жолымен тауар тасымал-
данғанда үшін адамдар салық төлейтін болған.
Жібек жолы өте ұзақ жол.

Мал шаруашылығы мен екішілік
Қазақ елі мал шаруашылығын ертеден айналыса
бастаған. Қарып жаппап жүріп, мал шаруашылықты
басада здістерін шешеткен. Қазақ жерінде көбіне жаста
күш болған екен. Біраз жандарды жарамсыз, ауру. Қазақтарға
сипар ұстауда ерас ханды үйреткен. Онда ең жаман жері
сипар жаста өз жаман келесіне (жол) азақ тауар кел
алмаған өл жанды болса өз өзотек өзі тауар, қар
жауақтада тұрашық төгініп қардақ астақта жаман жобтан
шөктерді келген.

Мемлекеттердің өкімшілік құрылымы
Мемлекеттердің өкімшілік құрылымы маңызды
болған, әсіресе көрсіп елдермен бейбіт келісім-
де өмір сүрген.

Мемлекеттер арасында шынжол болар жүрді.
Бірақ ол үлкен дауға жеміссіз.
Мемлекеттер сол дауларда бейбіт өмір
сүрген. Қеріп мемлекеттермен маңызды қарым-қатынаста
болып дауларды өмір сүрген.

(Әм) Демушеттік жоқшылыққа қатынастар
Демушеттік жоқшылыққа қатынастарға өзге жерінде
оралса дәр қазар аударылмаған. Жоқшылық
және жоқшылық бірлесіп тұрған бейнесіне қатынастар
ол тұрақты шешімін ақтарған.

Қадамалы және сәлеметілік жағдайлар
Қадамалы жағдайларға өте жақсы дағдалған,
сәлеметілікке қатынастар көп бейнесі ауылдағы жер-
лерде тұрған, уақыт өте келе жағдайлар (а)
көшіп бастаған. Қазір уақытты өзге ауылдағы жер-
лерде тұрған адамдар саны аз емес.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Қазақстанның экономикалық жағдайы XIV-XV ғасырларға таман болған. Қазақтар және түркі өнеркәсіпкері айқындалсақ, бірақ ең қалайша 10-мәліматтаушылық елшілік болған. Себебі бұл жерлерде табиғатта жақсы болды. Жерде бұл ұяқоттарға бұл жақ болып бәрінен. Халықтар руларға байлық. Әр руда ең ханы және оң билігі болған. Төмен кесірінен қазақтарға көп байы ауырларға тұрған ол қалалар өміс оң болды. Екіншілер ең ең, өкіл еттеп аумақталған. Ол кезде валюта мына болған. Бірақ та жұрттар өз арасында айырбаптал күшік көрді. Қазақтар хабарына жолға қойымыр, және түіе бұлқар. Жазда қалаларға қаста қастауға барып маң жайған. Бар күшік елде өсірілді. Дәл осы жерден (ө) шыққан кезде бар - "Ам сөйлеу ет. шалмақ көлік, ішкі құмалсуын".
Қазақтар қышқа жерде күше, руда байлығы оларға басқан Жерде мек жәкібе (қо) бір таңдауға қосқан. Са (мада) жағдайда кетін үш жүз қолмен бір ел болды.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

A large rectangular area with horizontal lines, intended for writing solutions or decisions.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять.

ОҚУ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ ҚОСПОРЫ

1) Мал шаруашылығы мен егіншілік.

Мал шаруашылығы етекпен бейі пайда болып келе жатыр. Шаруа түрі: Қобдіне көшпелі егер мал шаруасымен айналысады. Мәсәлі: Түркі егерін ақта боларды. Олар қобдіне ақыл, шыр, түре, қой асыратан. Бұл шаруа түрі көшпелі қыста ақтайды. Мазаға жайлауда, жолға қыстауда қыстауға.

Егіншілік. түрі қобдіне өзен-көлдер маңында мекендеген өкілдер боларды. Жиле көп егер өзен-көл бейіне пайда болып, дегенмен ақыл шыр білген егер кейіннен пайда болып. Мәсәлі: түрі: Өзбекстанда мекендеген егер Шығанды бейіне түрі, мазаға өзіне 7.8. екі түрлерімен айналысты, Өзбекстанда мал шаруасын көкірет өртен ады. Өзбекстан мазаға айтқандай жолға, шыр, түре, қой бауымен күн көреді.

2) Дүниетік экономикалық қатынастар.

XIV-XV ғғ. араптарда «Жазық қанды» құрылды. Бұл уақытта түрі мен егіншілік қан білгендер қанық ордан кетіп, Мазаға қан Есенбұтадан Шы мен Төле бейіне шыр ақыл қанды құрылды. Құрылысқаннан келе дүниетік қатынас мазаға түрі дегенге боларды.

3) Мемлекеттердің жиілігінің құрылысы.
Жазаларда бақырау, басқа қолы жолы қолдарға,
сұлтандар мен билері, ақсақалдарға тиісіні бақырау.
Еңгі қолдар бақырау, үш жері. Үш де бақырау,
ауыл-аймақтарда билер мен ақсақалдар
аймаққа келе мемлекет шартында. Жиілігінің
жағдайы беріліп (өр) отырады.

4) Жаламаз және селмаз қолдар.
Жаламаз аймаққа сауда, кеме түрі бақырау,
көшпенді жер, хал билік отырып жерлер бақырау.
А селмаз қолдар мал шаруашылығы
аймақтарында аймақтар бақырау. Мұнда
көшпенді жерлер бақырау.

5) Жермен отырау, сауда аумағы
аймақтар.

Сауда аймақтары түрде кеме жүздімен
сатып-алынады. Көбіне халық металдар, қолы
жүздімен отырып жерінде бақырау. Сауда
жағдайы тиісіні көшіріп мемлекеттерден
де саудагерлер келі. Аумақ айналымы
жағдайында. Халық жағдайына қарай
саудагерлерден. Мемлекет бақырауы аймаққа
халық жағдайы бірден көрсетіледі бақырау
жағдайы, бірден бақырауы сауда аймақтары
де керек жерлерден ала-ады. деп
айтамыз.

Қозғалыс, станция, XIV - XV дәуірлердегі экономикасы.
Қозғалыс, станция, XIV - XV дәуірлердегі экономикасы мен
мен егін шаруашылығы аса маңызды болды.
Мал шаруашылығы мен егіншілік маңызды рөл атқарды,
өбсеі егін шаруашылық. Бір - Бірімен байланысты.
Ірі қоры маңызды ақпарат үшін егін шаруашылығы қажет.
Негізгі аса қажетті өнімдері мал түрлері - жылқы, іші,
түйе және сиыр. Жалпы мал көлемі қалып, үшін маңызды
болды. Жалпы мал түйе көлік ретінде пайдаланылды.
Бұл мақалы жергіліктілердің тиімді пайдалануы тиімділік
болды. Мал мен егін өнімдері іскі саудаға да енгізіліп,
саудаға да маңызды мақалы айналды. Егіншілік мал
шаруасы үшін қызық тұлға мал шаруасы тамақ ет
алды үшін де маңызды мақалы болды. Қозғалыс жерінде көп
өсірілген негізгі өнімдері, алма, күріш, торт м.т.
Бұл күрделілік - аса үшін қажет дән дағды. Егіншілік
мен мал шаруашылығы бүкіл өмірі маңызды өнімдері қызықты.
Жуыметтік - экономикалық қатынастар.
XIV - XV дәуірлерде Қозғалыс аумағында бағытталып, оны жүзеге асыру
• экономикалық қатынастар көлемі және өнімдерінің өмір сүретін
қан қозғалыс арқылы негізінде болды. Бұл өзгеріс жүзеге асыру
күрделілікте экономикалық жүйелері өмірінің қан болды, сүйсіні,
м.т.
Экономикалық қатынастары, жергілікті көзінен мал шаруашылығы
мен егін шаруашылығы енгізілді. Экономикалық қатынастар
оны негізгі түрлеріне аяқталып, саудаға, өнімдерінің күрді.
Ресми бағамалар мен ауылдар арқылы тұрақты экономика
қалыптасты.

Мемлекеттердің әлсіздігі құрылып XIV - XV ғасырда
Бразилия мемлекеттерінде қорғау жүзін және - феодалды
салтанат болды. Әлсіздігі құрылыста көзін қорғау құрылымы
болса қолдау, ұлттар сайланған. Әр ұлға өзінше шаруашылық
және, салық шарттарымен айналысты. Бірақ қолдау ролі
малозды тәрізді әлсіздігі бар мемлекеттің заң мен
тәртібі артындады
Бразилия және шешендігі қолдау. XIV - XV ғасырда Бразилияда
Әлсіздігі және мен ағы және қолдау. Бірақ қолдау,
қолдау, бастап шешендігі артындады айналысты.
Бұл ұлттың қолдау ірі қолдау артында, солтүстік, Тарих,
және қолдау ірі. Бұл қолдау сал қолдау қолдау
қолдау қолдау. Артында қолдау және қолдау,
қолдау шешендігі және қолдау қолдау қолдау.
Бұл қолдау артында ірі қолдау. Қолдау қолдау артында
артында қолдау артында қолдау артында қолдау
қолдау артында қолдау артында қолдау. Бірақ қол
артында қолдау қолдау және артында қолдау қолдау.
Қолдау артында қолдау артында, артында, артында. Бірақ
қолдау артында қолдау артында, және қолдау артында
артында қолдау. Бұл артында артында артында артында
артында артында артында. Бірақ артында артында артында артында
қолдау артында артында артында. Артында артында артында
XIV - XV ғасырда артында артында артында, артында
қолдау артында артында артында. Бірақ артында артында артында
артында артында артында. Бірақ қолдау және артында
қолдау артында артында. Бұл артында артында артында артында
артында артында артында.

Парақтың артық жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ӘКО АҚАРТУ МИНИСТІРЛІГІ
"БАРЫН" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨРСӨРМЕСІ

Шешімдерін топтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 3

жаңырып, сауда жана айна айналып. XIV - XV ғасырда
қазан аумағын Еуропадағы мұнарлар сауда - көлік желісінің
қалыптанды. Бұл кезеңде А. Орда, италияның қандылығы
мен еуропаның Ортағасырлық қоғамындағы келген жаңырып, сауда мен
ақша айналымы өсіп шығарды рол атқарды.
XIV - XV ғасырдағы бұдан бөлек жері арқылы ұлттың
жаңынып, бірлесіп келген жаңырып өтті. Сауда және
бұл дәуірде сауда жана жүргізілетін сауда орталықтары
ұлттың жаңынып өрлеуіне. Осымен сауда мен келген
және ақша айналымы өсіп шығарды. Ақша айналымы
қалыптасып XIV - XV ғасырда сауда мен айналымы мен өсіп
айналып ға дамыды. Ақша туралы келген мәселелер,
мен қаржыларын түрде. Бұл дәуірде ға ақша өсіп
шығарды өтті.
Бұл өттің ~~жаңынып~~ қалыптасып және XIV - XV ғасырда бұдан бөлек
жаңынып мен дамыды, өсіп өсіп шығарды өтті.
Бұл дәуірде бұдан бөлек жаңынып өсіп мен қаржыларын
өсіп жүргізі.

1 Қазақстанның 14-15 жоспарлардағы экономика-
ны даму. Мәс шаруашылықпен егімшілік
Қазақстанның Оңтүстік және мал шаруа-
шылық отарының ішіндегі айқын етімі
егімшілік. Солтүстік көшпенді және мал
шаруашылықпен, көшіп-қонбамайтын
дарға. Отарлықтармен егімшілер келісімге
келіп ортада, сауда, аялс-Беріс болды.
Егімшілікпен айқындалғандар отарлықтар
яңы бір ортада өлік-егіп күн көргі олардың
қимматтығы осыған сәйкес келеді.
Ол көшпенділер сол көшіп қонбамайтын
өкілдері. Мисалы: төлемаңғы үй бағды
ағбалар, түрлі ~~қолмен~~ жарақтар.

2 Демукеттік экономикалық қолмақ-
тар ел дамуына бастағы экономика
даму бастағы және сауда-саттық,
(а) әр жер өзіндік деталь мен даму
бастағы. Шаруашылықтар бола бастады.
Мемлекеттердің егімшілік сұрылым және
зәң-тәртіп, елді басқару. Қамалы
және селолық қолмақтар бұны кезде ұлкен
оран алған жайт ұрбағалы және
ауылдағы жастар аялмай қамалы.
За көшіп қонбамайтын ауыл сол үшін
дамуымен аялмай аялмай қолмақ.
Мемлекеттерге қолмақ осы жастар ауыл

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

дау емес қаладан ауытқу істейміз, сол
мақта тұтқыншы келді. Сол себепті
кей қаладан бос қалды әткі бәрі Ақша,
Ақша, Қаратанды келесі мей елдерге
кеткенді, ол селкей, Ескелем бос қаладан
дехидей бұл ишқан. Керуен жолдары,
сауда және ақша айқанып. Қазаттан
өз ішінде бірінші ишқан бірау башы
бұлақтан сол қалы бірау айырбас сауда
жосынды содан басқа Мемлекеттерде
сауда жасап достық, демеушілік
қаржы - қатынас орнық бастады. Екі
ел сауда жолы, базар. Ақша әткі айқанып
жүргі туи әр ел басқа елмен туи ауыспай
сауда саптық жасады. Ишқан туи
Кибек томы бірден туи кибек деп аталған
жақ бұл жер әткі кәт елдің ишқан
әткі осы ел арқылы келесі жерге
өтесін менің түсінігім бойынша
әр жерден өткен сайын сол жерге
ақша, томы өтетін және келесі жерге
өту үшін. Әткі бұл келін керуен жолдары
бойда ақша - сауда ақша жақсы айқанып.
Бұның бәрі бір кезде дамыды экономика
жер, түрлі қолданымға келетін заттар.
Осы сауда арқылы келін отарды. Әткі
осы шаптырда Мәдениет, сауда-дәстүр
дің дамыды.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫҢ" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ ҚОСҚОРЫ

Керуен жолдары, ауа және ақша айқалып кезінде көптеген өзгерістер болды. Мысалы, саяхат - дәстүр сол кезде тарады тіл, басқада деректер. Ақша көтерілді, ауысты, бұны жаман әсеріне болды. Мысалы: құн көтерілді, тұсында ел зордан шекті; ақша кетпей, бәрінің бәтасы құрт қатарымен қашық құн көрісі қандағы. Демектік - экономикалық қатнастың, түрлі сәріктестер, зәбот, кеміңдер қолында. Мемлекеттердің әкімшілік құрылыс және түрлі ережелер, органдар шыртырып әкімшілік әр бағырмен отырды. Бұның бәрі байланысты. Мал шаруашылығы мен егіншілік бұл кешік текке қосынты болып кеті ел бұрында қазақтар осы күнмен келі күн көрген.

1. XIV-XV ғасырда Қазақстанның соғи орталық-
ның елдің еңтүстігіне ауысуы елшіліктегі дөңуына
жыл ашыағын айту керек. Осы жерлерде ел билеушілер
елшілік ошауларын дайындап келтіруге күш салды.
XIV ғасырда Бұрдарияның орта алысында елшілік
күшті дайындап жері сызанау қаласы. Жала тұрған
дары суырымап ұтаскелерде бау-бақша мен көкөніс
бірді-дәнді дағандар елшілік суырымап және тө-
ліні жерлер олардан ашырау орналастырылды.

2. XV-XVII ғасырларда Қазақстан

XV ғасырдың әртүрлі хандықтардың құрылуы және
қысқарту хандықтардың арасындағы жүйелілік, соғи
бірліктегі қысқартумен (жүреді) хандықтардың. Ақ Орда,
Жұлдайыр хандығы, Моғалстан сияқты төрт басы
хандықтардың құрамындағы олардың біртүтас ханды
басын қысқартуына ишкіліктегі бірді беріледі. Осы
кезеңде әртүрлі хандықтардың қарамасында болуы-
на қарамасына, хандықтың арасында бірліктегі
түрлі тілінде өсіледі.

XV ғасыр басындағы хандық үкіметтердің әсіретімен
қатар, әлеуметтік-экономикалық дамуы менің,
хандықтың соғи арасындағы дағдарыс тұрды.
Мұндай соғи дағдарыс осы кезеңде қазақ
руларының басын бірліктегі деген ұлттық
тұрды. Осыдан кейін қазақ хандығы құрылуы-
ғы ашыраулар жасалды.

4. Қазақстанның Оңтүстігінде ескі қалалардың қалыптаса келтіріп, жаңа қалалардың қашықта келтіріп, жаңа қалалардың пайда болуына, мәдениеттің өркендеуіне мол ашты. Оңтүстіктегі ірі қоныстары - Тараз, ендік экономикалық мәдени тұрғысы тіршілігіне елеулі аунап жасады. XIV ғ. сарда қоныстары келтіріліп Отырарда көптеген жаңа үйлер салынып, алтын, күмістен асыл құйма сарай түрлі істей бастады.

5. XIV-XV ғ. сардарда Қазақстанда Сауда саттық кезінен дамыды. Мұнда орта азиялық Нетісу арқылы Отырарда асыл Мақтомиша Баратты Сауда молы маңызды рөл атқарды. «Нібек молына да келіп қосымша сауда мағына да экономикалық қарым-қатынас пен сауда саттықтың өркендеуіне зор әсер тиді.

новое государство под названием Казахская ханства, которая сформировалась в XV веке. И именно с него началось развитие казахи, в котором дальнейшее время были свои права, законы, традиции и др. Так оно можно было назвать административным государством, там создавали законы старейшины, а именно бий, который делился на три рода старший, средний, младший. Там были и законы султанов которая назв. "Жет харжа". Это тоже влияло на социальную экономику Казахстана.

Далее вывер можно сказать, что все эти 5 пунктов связывает экономика и развитие Казахстана, которая в конце XX в. стала называться Казахстаном и обрел независимость, которую так хотели увидеть наши предки со времен Российской империи. И благодаря развитию началось в XIX-XV веках мы продолжаем поднимать нашу экономику и продолжать развиваться в лучшую сторону.

1) Мал шаруашылығы мен егіншілік

Қазақстанның XIV-XV ғасырлардағы мәдениетінде оның ішінде мал шаруашылығы мен егіншілік.

Мал шаруашылығы мен егіншілік өткім ғасырлардан бұрын мәңгі дамып бастаған. Қанжыра мен, қолымен өткіде әлде мал шаруашылығы мен егіншілік ұмытпаған емес. Құрғаныш мал шаруашылығы мен егіншілік мәңгі дамып келе жатыр.

Мал шаруашылығына дағдыл әркім мәңгі алайды. Біз тек мал шаруашылығына ғана көңілдіміз күркі деп ойламаймыз. Қазіргі заманда мал шаруашылығын айналдыратындар өткі мен, құрғаныш, оның көбісі Қазақстанда. Тек (бүгін) олардың көбісі айналдыра деп ойламаймыз. Мұның 100%-дың 85%-і ғана айналдыратындар. Ал әлдегі 15%-і мұның құрғаныштар деп ойламаймыз. Біреудің үйіне қана барған ең көп көркімен көркісіміз мал және еңгі, бұрау м.б. үй мал шаруашылығы. Мал шаруашылығының еңгі мен егіншіліктің бізге ғана маңы. Құрғаныш мәңгі мәңгі табыл балары.

Құрғаныш мен айтарым мал шаруашылығы мен егіншілік мәңгі дамыған. Бірау біз баларыда олардың жанды көркіміз. Оның үстіне қазіргі мәңгі еңгі мәңгі мәңгі үстеметер бар. Құрғаныштар да айналдыра балары. (Құрғаныштар мәңгі мәңгі мәңгі мәңгі айталатын бәсе құрғаныштар құрғаныш балары. Еңгі "құрғаныштар мен" оның осындай мәңгі мәңгі мәңгі беріліп тұрғанды. Және дамылатын? дамып, дамылатын біздің мәңгі мәңгі.

2) Әулиеттің - жанаминалық қатпақтар

Қарағандылық XIV- XV ғасырлардағы жанаминалық аяқ
ішіндегі Әулиеттің - жанаминалық қатпақтар. (Аяқ)
Жанамина (табықат) өңдігілер, Қарағандылық шырары-
ның қатпақ қатпақтар.

Қарағандыда жанаминалық қатпақ деп айта
дымаймын. Себебі әрқашан қатпақтарды бәрінен шын еңдерден
сөзін аламыз. Біздер өңділікті тек 1, 3 жат қана
бар шығар. Міне осы себептен де бұл әлі де қатпақтар еңдерді
қатпақтардымыз. Керемет шын қатпақ қатпақтар 1050 қана
ашып еңді қатпақ еңді. Себебі әрқашан деп айтамын және
ашығанды өңділіктің де еңдерден де қатпақтар еңді шығарды.
Тек осы себептен еңді еңді оңдыда неше түрлі себептері
бар.

Қарағандыдағы айтарым, Әулиеттің жанаминалық
қатпақты керемет, қатпақты өз қатпақтарда. Қатпақты еңді
қатпақтан шын қатпақтар деп еңді қатпақтар
керемет аш қатпақ керемет. Еңді қатпақтар бұл қатпақтарды
қатпақтарды қатпақтар еңді бұл еңді.

3) Мемлекеттердің әйемілілігін құрамында.

Мемлекеттердің әйемілілігін құрамында өз аяқ
қатпақ (мемлекеттердің) әйеміліліктің мемлекет үшін
қатпақтар істері деп айтамын. (Мемлекеттің)

Қазақстанның XV-XV ғасырлардағы экономикасы айтарлықтай
көршең болмады. Себебі ол кезде мамандықпен мен өкімшілік
кеңесі болды. Ал осындай кезде экономикалық жағынан өкімшілік
мамандықпен мен өкімшілік (яғни) экономикалық жағынан
қатысты жер ернейді. Өйткені ол кезде ағалардың бәрін айып
мағын көбейту, асыру, жерді жоюға арнап айналдыру еді.
Ал осы маңда өкімшілікпен жерінен қалың қорық қорық қорық
жүргізді. Оның салдарынан ағалар қорық қорық қорық болмады.
Бірақ мамандықпен мен өкімшілікте өзгерісті қорық
жүргізді. Мысалы ет, сүт, қан өкімшілік жерінен қорық
жүргізді. Кейіннен қорық бірте бірте қорық
жүргізді. Экономикалық қорықтар кейде болды. Яғни осы
мамандықпен қорықтар қорық болды. Осы маңда мамандық-
пен қорықтар орында Қазақстан мамандықпен өкімшілік мамандық-
пен қорықтар жүргізді болды. Айна айыққа соғуға қорыққа,
болса да өкімшілік қорық мамандықпен қорық қорық болды.
Ол қорықтар ағалар жерінде, қорықтар қорықтар.
Соғуға қорыққа өкімшілікпен қорық ағалар жерінде қорық
жүргізді. Бірақ қорық қорық қорық қорық қорық. Бірақ оған
кейбірін қорықпен жерін кейбірін қорық жерінде. Жеріне
қорық бай - өкімшілік ағалар қорық қорық жерінде.
Сонымен қорықпен ағалар қорық жерінде қорықпен, оған
жүргізді қорықтар. Сонымен қорықпен мамандықпен өкімшілік
мамандықпен өкімшілікпен, соғуға қорыққа бірте бірте. Қорықпен
жүргізді қорыққа болды. Қорықпен қорық мамандықпен,
мамандықпен мамандықпен мамандықпен болды. Жеріне де өкімшілік
жүргізді соғуға қорық мамандықпен, кейін жерінде соғуға қорық мамандықпен
жүргізді.

Тарихтың жетілі ең үлкен кезекі заман - Жібек заман
олмын. Ал соңда заман қытайлық байланыста болды.
Жібек заман Ейге Шығысқа қан кезінде созылды. Жібек заманды
өздерінде болған тауарлар. Жібек мата, шай, мақта ы. б. жақар
болды. Олардың ішінде ең қан өткен тауар жібек матамен.
Әркім соңда қалың ерекшелігі және байлығы бірінен, ұзақ
кезекі заманды болған. Жібек заманды ақша айналса, соңда
қарқынды болды. Әркім соңда заман қытайлық ілік матамен қалың
жібекті. Сонымен қатар қазір тауар қытайлық бірінен елге,
қарағанда жоқшылыққа қолдан қалың керемі. Әркім деректері
қытайлық деректері арқылы білеміз және қытайлық, кейіннен
өзінен өзінен жібек заманды қазір ақталып келіп
қалың қалды. Сонымен соңда қарқынды қазір бірте болмады.
Жібек заманды соңда қалыңа тақа елге ақша айналса
ға қалыңа жақ болды. Алайда жібек заманды ға қалыңа болып,
кейін өз қытайлық қарқынды. Арн қараі кезекі заманды -
сү замандықа айналды. Ақи сү заманды олмын. Жалғыз
өздерінде тауарларын арнайы келілер арқылы қалыңа,
қалыңа өткізді. Сонымен бірте бірте соңда заман, ақша
айналса қалың, өздерін өткізді.

1. Жола Талаит и Калит это начало; начало словесство и змидание. В XIV веке было ското-
водство и земледелие, народы поим скот и все земледелие табы выжили, Кочевые
народы и мелема выжили свою работу поим скот, и выжили выжили и т.д.
Старейшие из мелема обучали потом этому делу, потом они выросли и передавали
им своим детям, так это стало и до нас. Гаму люди Казахстана XIV-XV века.

Были кочевники и кочевали с одного места на другое. Они любили степь и прерыва
кашело Казахстан. Занимались скотоводством и земледелием люди были тогда, здревни
красили. Они быстро адаптировались к внешней среде. В основном они поим овцы,
лошад, Бураков и т.д. Земледелием занимались не только мужчины но и женщины.

5. Шелковый путь проходит почти всю степь и юго-восточную часть Казахстана.
По Шелковому пути возили товары. Товары такие: ковры, шитье, мехи, и т.д. Казахстан
ведет торговлю не только со странами на территории Казахстана но и с такими странами
как Китай и другие. Шелковый путь был изобретен в средние века. Шелковый путь называли
восточным.

2. Социально-экономические отношения в XIV-XV веках.

В годы войны (с 1841-1845)г. экономические отношения, экономика была выжита, упада.

В (1991 г) Казахстан обрел независимость.

Казахстан граничит с Россией и еще с соседними странами.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Large empty lined area for writing solutions.

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
"ДАРЫҢ" РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ ҚОСҚОРЫНЫ

XIV - XV ғасырлардағы Әбулғали Ибн Сина - Эконо-
микалық қатынастар. 1465 жылы Керей
мен Жәнібек Өзбек хандығына бөлініп,
өз елдерін алып шырқан кез еді.
Өзбек хандығындағы ру - тайпалар
өздерінің Әбулғали Ибн Сина
жағдайына иланбағандықтан, көптеген
ру - тайпалар Керей мен Жәнібек
сұлтандардың артынан ерді. Таяғы-
да айта кетсем бұл ру -
тайпалар «Қазақ» деп атама баста-
ды. «Қазақ» - сөзінің түрік тілінде
гі келізілі мағынасы: еркін, тәуелсіз -
деген, яғни тәуелсіз ел деген ма-
ғыналы естейді. XV ғасырда Қазақ хан-
дығы Шу өзенінің ағытқында
құрылады, кейіннен мер аумағы
Моңғол Дешті Қыпшақ даласын
қамтиды. Керей мен Жәнібек
сұлтандар Қазақ этностың өркен-
деуіне зор үлес қосқан алып
тұлғалар деп айтсақта артық
айтқандық емес, себебі егерде Қазақ
ұлттық қалыптасуына жағдай-
да мүлкіне қолшақ ағалықшыз
ды тажап емес еді. Арақ қарай
XV ғасырда Керей мен Жәнібек ханды-
ғы бабалары биік еткен,

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
ТҒАРЫҢ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТтік ҚАЗЫНАЛЫҚ ҚОСПЫСЫ

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 2

мақтотпақ айтсаң құрған мек Бұржанды.
Еңдеше сол кезектегі маимаруамо-
лто мек етіншілікке тоқтамақ.
Біз сонау тосырдақ бәрі қазақ халқы
көшпелі дейміз, яғни олар құяқ
табиғаттағы әсерімен, қоста ұстауға,
мазда пәйінауға көшіп-қонып жүреді,
соның арқасында көшпелі маимаруа-
молтот қамптамасқан. Етіншілікке
кемер болсақ. Етіншілікте өзекдерді,
көндердік бойында айналмақан. Ақпайма
ата-бабаларымыз күндерін көркік. Жалалық
неке селінің қоныстарда қарастор-
сақ, ең аңғашек село денкіміз не?
Ол қазіргі тілшек айтқанда ауыл
денкі матамақы береді. Жауа мек
село сөздерін естіген бөтте біздің
ойымызға дидетте урбанизация түсе-
ді. Урбанизация денкіміз ауыл халқы-
нан, қона халқымыз санының едәуір
артып кетіп айтшымыз. Яғни көптеген
жастар арман құюп, жұмыс іздеп
қалаға кетеді, ал ауылда өркенде-
пегі, өсіретін жалаңда жастар
туған перлерін тастан, қалаға
жақа өмір бастауға кетеді.
Ауылда қарт, қариялар тақа қалаға,
құда бір тіршілік тоқтал

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

Оқу Ағарту Министрлігінің
Дарын Республикалық Ғылыми-Практикалық Орталығы
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ ҚОСҚОРЫ

қалайындай. Бұндай кезектерді де еңсеріп
өттік. Ендігі керуек жолдар мен
сауда, ақша айналыса. Алғашында
зат айырбаса болды. Мәселен базарға
біреу етік әкелсе, екіншісі қой
әкелді екеуі бір-бірімен келісім
жасасап, айырбастап алады. Ал кейін
мен ақша пайда болған соң, ақша
айналымы қалыптаса бастайды. Қиы
жібек жолында қоссаң, бұл жолда
сауда-саттық ерекше дамыды. Жолдан
дан маторды басқа мемлекеттерден
зат тасымалданады. Мәселен жібек,
шешкі - бұсылдар маторды басқада
заттарды татқоға айналады. Міне
осылайша біздің ата-баба нарымыз
өркешетті дамыған отырған.

Қазақстанның ХІІІ - ХV ғасырлардағы экономикасы.

Қазақ еткен 15-14 ғасырларда мал шаруашылығы мен егіншілік енді дамып жатқан кез деп білеміз. Ол кездері қазақ халқы көшіп-қонып өздерінің мал шаруашылығын дамытып егіншіліктен айналыса бастаған. Мал шаруашылығы мен егіншілік ХІІІ - ХV ғасырларда бұрын қазақтарда дамып бастаған ақыл-салмақтың айқалмаған. Ал ХІІІ - ХV ғасырларда Қазақстанның мал шаруашылығы ^{жаңа} дамып келеді.

Әуелі егіншілік - экономикалық ұстанымдар Қазақстанның иет мен жерлеріне ұтымдылықтарын дамы бастады. Яғни, Қазақстан өзі иет мен жерлеріне ұтымдылық жасап бастағанда мал мен егіншілік - экономикалық (сөзі) жағын жағдайына қарай қарайтын қалып қалды. Иет мен жерлері Қазақстандағы ауылдық материал және экономикалық жағына көптеп берді деп білеміз. Қазақстан өзі иет мен жерлеріне ауылдық - экономикалық ұстанымдар орындап кеткен өздерінің орындары. Мал мен жерлерінің өзінің ауылдық. Яғни, мал мен жерлеріне көптеп берді деп білеміз.

Қазақстан иет елдеріне ұтымдылық жасаған соң Қазақстан дамып келеді жағдайына жасады. Мал мен егіншілік қалыптарға көптеп берді. Мал мен жерлерінің өзінің жерлеріне ауылдық қалып үшін. Қалып және сөзіне ұтымдылық. Қазақстандағы, қалыптар: қалыптар және сөзіне ұтымдылық. Қазақстандағы, қалыптар: қалыптар және сөзіне ұтымдылық. Қазақстандағы, қалыптар: қалыптар және сөзіне ұтымдылық.

Қалыптар және сөзіне ұтымдылық. Қазақстандағы, қалыптар: қалыптар және сөзіне ұтымдылық. Қазақстандағы, қалыптар: қалыптар және сөзіне ұтымдылық. Қазақстандағы, қалыптар: қалыптар және сөзіне ұтымдылық.

Қазақстанның дамуы мен жауапкершілік қорымен қолдау, сауда және ақша айналымы басталғанға бері жауапкершілік деп айтылған. Қазақ хандық білімнің үкімет қорымен қолы - Жібек жолы айтылды. Ол сауда жолы Жытаймен байланысты болған. Шыңғыстан кезінде Жібек жолы пайда болған, ол жібек жолының арқылы да ақша айналымы, ақша - қолы және сауда көптеп дами бастаған. Жібек жолы да көптеп бағам заттар мен жібек маталар бағам бұйымдар және қолы көп түрлері беріліп жибек жолымен сауда жасалған. Сауда, ақша айналымы терең дамыған етін. Қорымен қолдары қолы бір мағыналы беріліп, ол жолдарда сауда, ақша - қолы, қорымен қолдарымен дами мағыналы білімнің. Қазақстан XV-XV ғасырларда да иет мемлекеттерімен сауда, ақша айналымы жасалған. Соның арқылы да қазақ хандық дамыды. Қазақстан иет мемлекеттерімен сауда жасады. Яғни, ақша қорымен қолымен және экономикалық жағдайы дамуы қолымен мағыналы болған.

Қазақтың XIV-XV ғасырдағы экономика

XIV-XV ғасырда Қазақстан жерінде мал шаруашылығы аса дамыған болып табылды. Себебі оқ кездерде көшпелілер мал шаруашылығымен айналысты. Көшпелілер көшіп-қонып жүргенде, оларға егіншілікпен айналысу тиімсіз еді. Көшпелілер көшіп-қонып үшін жылқы асыраған, жылқы-сай кездің астын иелігі. Кейбір тарихшылардың айтуын бойынша, егіншілікпен айналысқан адамдар болған. Мемің айтымы, халықтың саны бойынша мал шаруашылығымен, ал қазан егіншілікпен айналысқан.

XIV ғасыр баш-ХIV ғасырдың соңында қазіргі Қазақстан жерінде Ғылыми орда мемлекеті өмір сүрді. Сол кездерде Ғылыми орда Мәскеуден дамып алып отырғанын, 1382 жылы Стоуталық Хан Мәскеуге шабуыл жасап, оны өртеп жібереді. Оған баян сөз: орда иезі Дмитрийдің Стоуталыққа дамып мәлім ашыған еді. Яғни, бұл сол кездері Қазақстанның зиялылығын-экономикалық ұстанымдарының бірі болып табылады. Кейбір тарихшылардың айтымы бұл іс дүрне емес, бірақ мен Стоуталықтың Мәскеуден салып алғанын дүрне менің деп санаймын.

1456 жылы Қазақ хандығын ұйымдастырған кезде, жаңа мемлекеттік жүйенің ұйымдастырылуына негіз болды. Сол кездері сол мемлекеттің билер кеңесі, Әмірлер кеңесі құрылған ашықталды, егер басқаратын-хандар. Еңге дүңгі

Әшекейлер - ұрпақтар. Сол кездері елдегі орта есеппен
болғандар - сұлтандар. Сұлтандар - шындық қашығы
тіпесіне ұрпақтар. Тап атағына тек сұлтандар
сайлағанды. Құрметтілерге өмірін, қашығы қашығы
болған адамдар - оқушылар. Қазанда есеппен рәсім
алғандар - оқушылар. Әр тарихи өз өмірі әрбір
жеткізеді. Менің сол жеткізді ұрпаққа деген
қозғалысы - өте жауап.

XIV - XV ғасырларда ел - ұлы және оған
болған бәйбіше, қалаларда шаруашылығын бөлігі
салған дүниеде, нұсқаулар, бағдар және т.б.
орындар болды. Ал ағымда көбінесе мал шаруашылығы
дүниеде, бір ағымда бір сай асырап отуы. Әрбір,
менің өмірім, ол кездері байлар қашығы
қашығы болған. Бірақ кейбір тарихилер керісінше
айтады.

XIV - XV ғасырларда Қазақ жерінде сауда
өте бәйбіше жүрді. Еуропадан бұттайға дейін
созылған ұлы жібек қашығы бәйбіше кілті
- Қазақстан, сол кездері саудаларды бәйбіше
жеріндегі өмірі отырған. Әрбір, елде мал сауда
саудасы өте бәйбіше жүрді. Зерттеушілердің
сөзіне, Қазақстанның жібек қашығында маңызды
өте зор болған. Менің сол пікіріме
қашығы кеңесімді.

Қазақстанның XIV-XV ғасырлардағы экономикасы

- 1) Мал шаруашылығы мен егіншілік.
- 2) Аиушметтік-экономикалық қатынастар.
- 3) Мемлекеттердің екішілік құрылысы.
- 4) Қалалық және селалық қоныстар.
- 5) Керуін маңдары, сауда және ақша айналысы.

1) Мал шаруашылығы мен егіншілік қазақ халқының неізі пайда көзі, өмірінің неізі басталды. Дешті құршақ даласындағы кшіптің қалайлысы да осы балтан. Қазақтар неізімен көшпенді өмір салтан ұстанған. Сондықтан да малды қастерлеп, 5 түрлік малды бекер сойышпайтан. Әр малдың өзіндік пірі, бабалы бар деп сенген. Мобайла, Қамбар ата, Зейі баба, Шопан ата т.б. Себебі, мал тағалда, көйікте бала білді. Мал көшпенді қазақ халқының неізі байлық көзі болып саналды. Әлізгі алауда көршілес мемлекеттерге экпорттап отырды.

Ал егіншілік Қазақстанның оңтүстік бөлігінде және Сыр бойындағы отырақшы аймақтарда қарқонда дамыды. Сол арқылы қалалар дамып, сарттардың өзінше мәдениетін қазақтың ата кшібі мал шаруашылығымен тоғытара білді. Бұл сөздерден түсінетінімі мал шаруашылығы мен егіншілік экономикалық неізі көзі балар есептелді. Мыне өзіндік мәдениетке себеп балды.

2) Қазақ халқы эрқашанда өзіннің көршілерімен тоғыз аиушметтік-экономикалық тоғыз қатынаста балтан. Қазақ өзі „алыстаты алайықсан, жаныңдағы көршін мақон“ деп бекер айтпалаған. Себебі өз көршілерімен сауда-саттық жасап қарық-қатынаста балтан.

Негізінен қазақтар XIV ғасырда яғни Алтын Орда кезінде Хань империясымен тоғыз байланыста болды. Алайда Шағатай хан тұрған кезінде Құбылай ханның династиясы 1368 жылы құлағанда, қазақтардың Қытаймен сағда қарым-қатнасының бұздаруына жақсы. Мәне сол кезеңде қазақтардың Ресей, Парсы, Даман, Византия мемлекеттерімен қатнаса жасағандығы туралы деректері бар. Әлпінті Саққазар ханның Ресей патшасы Иван „Грозный“ мен жекке қатнаса жасағандығы туралы деректері бар.

Бұдан біз қазақ халқының көршілерімен қарым-қатнастарының жақсы байланыс түсінеміз. Мәне жоқшылықтың, білімнің дауына, өркеніттің дауына септілік түсізінен түсінеміз.

3) Мемлекеттердің жиішілік құралы мемлекеттің тұрақтылығы ерекше, маңызды рөл атқарады. Алтын Орда кезінде ханнан кейін бекембек билік жүргізді. Әр бекембекте түменнен яғни оң маң әкер, түмен-маңдыққа, маңдық-жүздікке, жүздік-ондыққа байланып әр ер азаматтың әкесі борышты өтеуіне баытталысы етті. Ал қазақ хандығының кезінде биліктің жоғары сатысында хан тұрды. Хан тек Шағатай тұрғаннан яғни төре руынан бау керек еді. Созан байланыста төре руының ер-азаматтары өздерін ұрпақ атап, артықшылықтарға ие болды. Төре руы ақсүйек саналды. Ақсүйектеріне қолма руында жатты. Алар хан-сегізандықтан кейінгі билікке ие болды. Алар дің-білім тараптан, мемлекеттік істерге қатысты. Бұлардан кейін билер мен батырлар тұрды. Алар өзіндік қолметті атқарды. Мәселен: дауларды, жанжалдарды шешті. Ал халықтың халық өз істерін атқарып, тоғыздан өлең сөзді.

Қонастар кейінінен көшкірді халықтарда нақты бақыда. Кебісі алар кишілікке байланысты қыстаудан жайылауға көшіп-қонып өмір сүрді. Қонастар кейінінен сұтандарда, бай құрақта жандарда бағды. Қалалық қонастар кейінінен өңтүстік пен өңтүстік-батыс аймақтарда көртер орналасқан бағатан. Мысалы: Санақ, Сарайшық, Мә, Жарық, Аймақ, Сайрау, Отырақ. Бұл қалалық қонастарда халық көртер жасағандары, мәдениеттің өркендеуіне септігін тигізді. Шипті бұл қалалар ежелгі сарыарқа кезеңінде қаралған. Бұл қалаларда грек деректерінде „Оксидентандық“ қалалар деп аталған. Кебісі „Окс“ дегенді өзенінің байлығын атауға. Гректер дегенді аяқ бетіндегі қалалар деп атаған.

Ә) Керуен жолдары, сауда жолы айналысы кейіні ежелгі „Мә Мейек жолы“ кезеңінде дами бастады. Қазак жері Батыс пен Шығыс жайылауға керуен жолдарының кейіні маршрутты бағатан. Сауда жолы айналысы осы керуендердің тоқтаған аймақтарында дағды. Керуендер арасында Батыс пен Шығыс мәдениеті шалысты. Айна айналысы ең бірінші Орта Еменнің өз монетасын басып шығарумен қазак жерінде басталды. Өз монетасын шығару хандардың билігін көрсетіп, абыройын ақақтатты. Оған себеп Емен және Мек Шығыс ханның таққа таласы кезінде Шығыс ханның өз айна турін басып шығарды. Сауда өркендетуі дағдына септігін тигізді. Қазакта факт: көзіні араб цифрлары кейінінен үнді цифрлары. Араб цифрлары аталған кезінің баста себебі: алғашқы сарыарқа дағдында, сауда жасағанда. Бұл сауда сарыарқа және керуеннің ая маңында екендігінің белгісі.

XIV-XV ғасырлардағы қазақ халқының қаржылық жағдайы

Ата-бабаларымыз қазақ халқының балашақ ұрпақтары үшін өтеуі деген істер жасады. Осы Қазақстанның екіншісі дамуы еңбек іс-әрекеттерімен басталды. XIV-XV ғасырларда қазақ халқының Керей мен Жүзінбек құрды. Олар еңбек және билік арасында жеріп, оның жерлерін өңдеуіне қосып қазақ халқының шаруашылығын көркейтті.

Керей хан тұсында мал шаруашылығы мен елшілік қарқында дамыды. Ел тұрғындары арасындағы қысқа-жақшалар үйреніп болып жоқ. Мал шаруашылығы аралар үшін маңызды еді, олар аштыққа төп баппас үшін өл жағдайын жасады. Осы кездегі жерлер жаңы бағаланды, тек ел шаруашылығына қалайылығы жоғары. Бұл көріс үшін тұрғындар өл шаруашылығын пайдаланып сағдалерімен айналысты. Бұл Қазақстанның әлеуметтік-экономикалық жағдайына тікелей әсер етті.

Қайда: 1) Жілілік кезінде қазақ халқы аған әрі ұрпақпен жоқ. Бұл башылыққа, яғни хандар, сұлтандар, билердің бұйрықтары мен жасалған іс-әрекеттеріне де тікелей байланыста болды. Мысалы: XVI ғасырға дейін билікті басшылар болды деседе балады. Себебі, Керей мен Жүзінбектен кейін хан тұрғына Жүзінбек ұлы және Қасым хан келіп балады. Олар қала қазақтардың үшін үш жүздің билер мен сұлтандары өле қандай да бір қырыптан жау, яғни қауіп-қатер тұрған кезде құрыптай жасап ұрпақ

әскер жіберетік. Ал кейінгі заманарда көптеген қиыншылықтарға тап болды.

XIV-XV заманарда қалалық және селалық қоныстар болды. Бұл тапқық басқару өрісі мен кәсіп-қон өрістері. Ол кезеңдерде қалалық қоныстардан қараланды кәсіп-қон басым болды. Әллі ретінде қарақ халқының кәсіпші қоныс және "кәсіпкерлер" атауы болып табылады. Бірақ көптеген себептері де болды: біріккендік қиындау өрісі, әллі құрғақшылық; мал шаруашылығы мен өсімшіліктің қалалық болуы. Екінші себепке жатады, бұл жерде жердің құрғақтығы және қалықтың шаруашылық қоныстарына және өліп сүру жағдайына тапты байланыста болды.

XIV-XV ғ. арабтарда керуен жолдары өрісіп тұрған кез. Көпші мемлекеттер мен шет елдерден саудалерлердің келуі сауда және ақша айналымын жоғарылатты. Олар әртүрлі жібек маталар, оюлар, қолы құмыралар соту арқылы өзінің қаржы жағалықасын дамытты. Көбінесе бұл сауда-саттықтар алтын өрде мен ақ өрде болды. Онда әртүрлі елдерден, келен саудалерлер мен кәсіпкерлерді көруі болды. Мәселен: арабтар, түркілер және талы басқа өзі ұлт өкілдері.

Қарақстанның XIV-XV заманардағы экономикасы қарақ халқының көркейісіне әкеліп соқтырды. Мал шаруашылығы мен өсімшілік, керуен жолдары мен сауда-саттықтар қаржылық селалық қонысқа зор үлес қосты. Олар де саудалер күштері арқылы экономикаға қарып тұрған жағдайда мемлекеттік жиіліктері арапа шешіміс айналырды. Бұл Қарақстан ұрпақтарының жақсаруына зор ықпалын болды.

"Қазақстанның XIV-XV ғасырлардағы экономикасы"

Қазақстан өркениеті дамуы ол халықтың өмішталуында, бірлігінде және рухында деп есептеймін. XIV ғасырларда қазақ өлкесінде мал өсіру, баптау арқылы ықпалы орасан зор күн көріс жасайды. Жеті қазынашының бірі жылының қазақ халқы өте тиімді пайдаланды. Еті мен сүті оның ас, сусын болса, терісі қазақтан азда тон болса ол күннің аптап ыстығында қорған болды. Халықтың еңбегінің жемісі мұнымен ауытқалмады.

XIV ғасырдың ортасында халық елшілікті нытайта білді. Бұл оның экономикасына тікелей әсер етті. Біздің білетініміз қазақ халқы ертеректен бидай, арпа, жүгері шырпы дәнді - дақылдарды игерді. Екінші орып, баптағаннан соң одан ұн, дара ұнды ықпалды еңбекпен шығарды. Осылайша халық өзінкі киімнің ұрпақтарына, Қазақстан экономикасына бәсекеге қабілетті ады.

XV ғасырда Қазақстан әлеуметтік - экономикалық қатынасын нытайту үшін. Әлеуметтік жағдайы төмен жоқ экономикасы шикелінен халықты біріктіру туралы көзқараста болды. Әлеуметтік жағдайының төмен болуы отбасында адам саншылғы көптігі. Әрине зиянсыз, ұлтшыл пенделер болғанымен, олардың жиіріс - тұрпаты, күн көрісінің болуы Қазақстанның экономикалық қатынасына өз әсерін тигізді. Бұл ғасырларда халықтың жағдайы белгілі бір деңгейде дамыды, шыншылдығына келгенде қарқынды даму үстінде болды.

Мемлекеттердің әкімшілік құрылымы өз мемлекетінің үстемдігін нытайтады. Өз жұртына көмек ұсынып, бір жетесіз ұлт болмағандықтан халықтың өмісін үшін өте көп еңбек еткен.

Халық бірлігін нығайту үшін тоқтамалық қажет. Мемлекеттің әкімшілік құрылымы халыққа кейде кері әсерінде тәуіл болыпты. Оны сағдарынан экономика түрлі кідірістерге ұшырап отырды. Сондағы халықтың наразылығы әкімшіліктің өзге ұлттың азаматы болуында. "Өзге тілдің бәрін біл, өз тіліңді құрметте" дегені сағдарларда ағым 1500-ші жылдары халықтың басым бөлігі мемлекеттің экономикасының өркендеуіне ықпалын тигізе білді.

XIX ғасырдың ортасы да және аяғында мемлекетті халық және мемлекет қоныстары болып бастады. Бұл экономикалық дамуға түрлі әсерлер берді. Халықтың тұрғынлығы жерінен аудару немесе көшіру ишкі тұрғыдан оңай болмағаны растауға. Мемлекет қоныстары халық әрімен қарай өз шаруашылығын дамытып кетті, ал мемлекет қоныс олардың әлеуметтік-экономикалық шартында - ролы алып келді.

Керуен жолдары, сауда және ақша айналымы XIV ғасырдың соңы мен XV ғасырда ишкі экономикасының шұғыл дамуына ықпалын тигізді. Керуен жолдары арқылы сауда саттығы жасап, ақшаны айналымын нығайта түсті. Саудагерлер мен керуеншілер ақша айналымының құнын жақсарта білді. Түрлі экономикалық қатынастар арқылы біз шіміздің, жеріміздің берімін асқақтаттық. Тарихи кезеңдердің әртүрлілігін қарастыра отырып, бірлестік халықтардан өтті.

XIV-XV ғасырлардағы Қазақстанның экономикасы халықтың бірлігі үстемдігінің арқасында. Бұл кезеңдер қазіргі заманның айналы, білімді мейраман тарихтың негізі ол кезде өз кіндігін халық.

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница № 4

Қазақстанның XIV-XV ғасырлардағы экономикасында
маң шаруашылығы мен егіншілік дамыған. Яғни
осы маң шаруашылығы мен егіншіліктің арқасында
өздерінің азықтарын тауып күн көрді. Маңда
майлауға, құста құстауға қошті, Осы маң шару-
ашылығында молық молықары маңық пайдалан-
тылды. Яғни ол адамдарға азық әрі киік
бәла сінді. Ол күйді айтатын бәлақ оның
теуінен тоң тасан киім күлтан балатын
XIV-XV ғасырларда қазақстан енді дамып келе
төтөрген балатын қазақстан ең бастапқы
кезеңде тәуелді балып өмір сүрді. Әуелде
Ресейге бағынды одан кейін өздерінің тәуелсіздігін
алды. Маңық сізде қазақстанның маңық аз
болған маң. Яғни осы керей мен мәнісек бөлініп
шығып қазақ қандығы күрөледі. Ол 1465-66 жылдары
маңық айтқанда XV ғасырда пайда болып
күрөледі. Осы кезеңдерде сіздің қазақстан ө
салды болған өркендеп өзінің тәке мемлеке-
тін күрөп бастады. Қазақ аңдағаннан көптеген
нәрселер бастап алды. Маңық соң кезеңдерде
батырлар, хандар, шибер, сұлтандар болды. Бәрінің
ең басында хан тұрды. Оған барлықтан басқарды
олардаң қастарында бәлақ күзргі тілімен
айтқанда көшекілері болып үзгірлер тұрды.
Мәңе де сұлтандар оларда маңарға шілікке
іе болды. Олардаң бір ерекшелігі яғни айтқанда

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ӘКУ АҒАРТУ МИНИСТРЛІГІНІҢ
ҚАРҒЫН РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒАБЭЛМАТТРАТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ АҚСОЛРНЫ

артықшылығы олар сарайға кел-келген уақытта
кіріп шоға аладо әрі құрметті орындар беріл-
еді. Ақылдардың өздерінің ақсақалдары, бшери
болды. Олар сол ауылдың мәселелерін шешіп,
соған атсалысқан отырды.

XIV - XV ғасырларда ауылдарда мал шаруашылығы,
егін шаруашылығы дамып жатты. Ал қонақтарда
болса сауда-саттық түсіріп жатты. Яғни
осы қонақтар сауда арқылы біршама дамыды.
Басқа елдермен сауда тасасып, өздері тізбек
өндіріп кіндерін көріп түрді. Осы сауда арқылы
сіздің қазықтары тарада біршама дами түсті,
бу жастағы кезеңде тізбек өндірумен басталып,
кейінен өзіміздің ұлттық әшекі-сүйемдеріміз
тәнде ұлттық кийімдеріміз тігіліп табиға бас-
тады.

Осының барлығы керуен тарадары арқылы өтіп
жатты. Осы кезеңдерде ақша айналымында
таңсарған бала таты. Бірақта кейінен олар
басқа елдерге яғни сауда тасып отырған терлерге
саяу тәлеуі қатет болды. Оларда саяуытан
зағасын көтеріп қиыншылық туғызды. Дегенмен де
сол кезеңде яғни айтқанда XVI - XV ғасырларда
сауда тәлеу мен ақша айналымы таңса
дамыды. Осы сіздің дамуымызға үлкен сепесші
болды. Осының арқасында қаншама адам күн көріп
түрді тәнде осы сауда қазірге дейін елімізде
қарқынды дамып келеді.

„Тарихымыз білменен елдің болашағы бұғар” дегеніміз, біз өз еліміздің қандай дамуына, экономикасымыз барымыз білуіміз тиіс. Қазақстанның XIV-XV ғасырларда экономикасы нашар болады. Соның ішінде мамаруашылықпен елімізде кіреді. Осы кезеңмен қазақтар өлдерінің күндерін сүргі, пайдасын көргі. Мам маруашылыққа отырғанды, көптеген кезеңде бұл уақытта жасап қалыптасқан. Мамаруашылықтың арқылы ташаулардан да, киімдерінде тапты. Еті ас болса, оқуы суықта киім болды. Ал елімізді кешек, көптеген дүңді-дақандарда, астың тұрғындардан екті. Төктемнің соңында еке, күзде жинап, олар алып отырды. Бұл Қазақстанның экономикасы дамуына зор әсерін тигізді.

Қазақстанның XIV-XV ғасырлардағы мемлекеттік-экономикалық қатынастары. Бұл ғасырларда Қазақстанның мемлекеттік жағдайы төмендеп, экономикасы дамуы үстінде болды. Айтпақшы, табиғи төмендеумен қатар, кезіндегі даму үстінде болды. Қазақстанның ішкінен шыққан зиялы қауымдар, қатарында отырған б. адам еліне әділ (ж) көз қарасын қарайтындықтар елінің дамуы үшін түрлі елдермен экономикалық дамуы үшін қатынастар жасауға тырысты. Бірақ кейбірі нәтижесіз, кейбірі нәтижесіз аяқталды. Сонда да деріміз даму үстінде болды.

XIV-XV ғасырлардағы мемлекеттердің әлсіздігіне қарамастан өз мемлекетінің үстелдігін бірігіп қолдайтын болады. Өз елінің дамуына бұл қиын созылған кетесіз

Қатысушының шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №2.

дер үшін ел дамуына қажетті. Мемлекеттің өкілшілік құрылымы жақсарып, адам баласы өзінің дамуына, жауына қызық пайда. Ал бұл жағдайларда өкілшілік құрылымы кері әсері де тиді. Бұл жағдайға қана емес, енді даму кезеңі экономикасына да кері әсерін тиді. Енді экономикасына көптеген кездері бар. Қалада қандай басшы басқарса да, қаржысыз елге өзгеше мейрап отырда. Мәңгі басшы кеше - қаладағы иісі.

XIV-XV ғасырларда қалада және селода заңдарға бөліне бастады. Қаладағы тұрақтардан аудару, яғни урбанизация. Қалада қаладағы заңдарға, селодағы заңдарға бөліне бастады. Қаладағы заңдар мен селодағы заңдардың айырмашылығы аса зор болды. Бірақ қаладағы заңдар мен селодағы заңдар жақсарды. Бұл экономикаға жақсы әсер етті.

Ал керуен сауда, сауда және ақша айналысының кезеңі болса, керуен сауда арқылы сауда жасау ақша айналысында жақсарды. Керуен саудадағы түрлі елдермен қатынаста болған кезеңде ақша айналысымен саудагерлер барды. Сөйтіп арқылы сауда жасап, ақша айналысында жақсарды.

Сөйтіп айтқанда кезеңдердің барлығы экономикаға жақсы дамуына тікелей әсер етті. Сонымен бірге "Білімді ел еркін" дегеніміз білім мен ақшамен ақша тарап сөйлеу. Қазіргі уақытта да экономикадағы кезеңдер

Парақтың артқы жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ӘКІМ АҚАТУ МИНИСТРЛІГІ
"ҚАЗАҚ РЕСПУБЛИКАСЫ АҚПАРАТТЫҚ ОРТАЛЫ" АҚ
РЕСПУБЛИКАТЫҚ МЕМЛЕКЕТтік ҚАЗНАЛЫҚ ҚОСПАСЫ

даму үстінде.

1) Мал шаруашылығы мен егіншілік:

XIV - XV ғасырларда Қазақстандағы экономикадағы маңызды біріншілік - мал шаруашылығы мен егіншілік, XIV - XV ғасырларда қазақтар мал шаруашылығымен айналысқан себебі, көптеген қазақ халқы үшін мал шаруашылығы пайдалы әрі тиімдірек болған, пайдалы малдар: ат, ішсең суық, жесең татам сондай ақ тұяқтанса да, керек шаруашылық жасаған. Ал егіншілікке келер болсақ Қазақстанда бос жатқан және құнарлы жерлердің арқасында халық егін егіп күн көретін болған. Бұл да мал шаруашылығымен байланысты себебі: жер шаруашылығында маңызды күші жетпейді сол себепті елор, ат көледейтін.

Қорытындылай келе, мал шаруашылығы мен егін шаруашылығы халықтың бірге бір кәсібі және де тіршілік көзі болған. Мемлекеттің экономикасы үшін ірі қара малдармен көбейтіп, тұқымда барынша сақтап қалу.

2) Дүниежүзілік - экономикалық қатынастар:

Ендік сартқа елмен келісімі, бір бірімен қарым қатынас жасау, тиімді сауда түрлері екі ендік экономикалық қатынастар екі тарапта да тиімді болуы тиіс, мысалы II ғасырда пайда болған, бұл жібек жолын аласақ, екі ендік қарым қатынастар пайдалы, сауда жүргізу.

Қазақстанның XIV-XV ғасырлардағы экономикасы.

1. Машықарушылық пен өкімшілік. Қазақстан жерінде ең алдымен машықарушылық пен өкімшілік негізінде дамып отырды. Бұл кезең тарихта «Негізгілік төңкеріс» деп аталады. Машықарушылықта бастапқыда жылқы, қой өсірілген. Жылқы машықарушылықта қала үлгісіменін жануар екенін «Ботай» мәдениеті кезінде дамыған. Қазақ жерінде түркілер, ұлдар, ұқпаштар секілді неше түрлі тайпалар мекен еткен. Салардың барлығы машықарушылықпен айналыған. «Негізгілік төңкерістен» кейін адамдар төртіншіліктен өкімшілікке көшкен. Машықарушылықпен қатар өкімшілікте жаңы дамыған. Сал замандары адамдар киіз үйде өлдерімен бірге маңда-рында тұрыған. Қыста және жартылай қыста болған. Морт мезгілде жан-жануар қоныстанып тұрған. Ал кезеңде жұмысшылық болған соң адамдардың көбісі машықарушылықпен не өкімшілікпен айналыған. Бірақ үне түсіп, мал саны азайып, қара қашық (сұт) арасында сұт пайда болады. Жаңырыптан заманда бұл істе оңай башалған.

2. Діниеттік-экономикалық қатынастар. Бұл кезеңде Қазақ жерінде Ғарохан, Ғарақтай мешікәттері өмір сүрген. Қайда жоңғар шабуылыменін барынша күйретті. Мешікәттер өлдерінің өлдерін дамыту мақсатында алар қашыққа ортақ дінде ұстануға шақырған. Мисалы, Наймандар мен Керейітер өлді дамыту үшін христианның нестариандық тарихын қабқыдағы, яғни айтқанда ұстанған. Ислам дінін ең алғаш мешікәттік дін деп жариялаған Мұса хан. 960 жылы Ғарахан мешікәтінде ислам дінін мешікәттік дін деп жариялаған. Сонымен қатар Қып-Жібек жолының жаңы дамып тұрған уақыты. Бұл уақытта жібек шатасы өте құнды болып (сәт) есептелген. Олар арасында да бір-біріне тартып еткен. Экономика жағдайы оңаша емес болған. Золот, фабрикалар башалған. Барлығы сауданы, төртіншілік, қалыңдық айналыған.

3. Мешікәттердің өкімшілік құрылысы. Ғ мешікәттің өкімшілік құрылысы болған. Билік басында хан отырған. Бұл уақытта әлділік-өкімшілік сүйе қатынастың барлығы дүние мешікәт тарихына беріліп отырған. Ханның заманда кеңесшілері болған. Мисалы, нестариандық, ұлдар, би, сұттан оңаша тағы да басқа.

Әлсіз сәт жеңіссін шешкен. Атақты бешердің бірі Жетіске би дау итшілерін қарастырып, аларды әділ түрінде шешкен. Қыптар алар ханға ақыл-кеңес берген. Жорықтарда заңды тәжірибе қайдан керектігін және жеңіске жеткізетін ішкі саясат итшілерінде ақылға сайып, кеңес берген. Иі ақылшылар құрметтай танилған өткізген. Жоғары маңыздыда итшілер үшін ханның тұрғына бауға шарт болған. Жеңіске жеткізген қандай батырлар болған. Тарихшылардың айтуынша батырлар өте аз болған. Алардың сауыттары да ауыр болған пайыз бағдайды.

4. Қашаңқы және селіңкі қоныстар. Қашаңқы қоныстар Андранов мезгілінде пайда болған. Қашаңқыға тән 2 қаша болған, алар Арқайлы және Сиктаста деп атамада. Ар қашаңқы өзін тән мезгілі, ерекшелігі болған. Қашаңқы итшілерде әртүрлі ұлт өкілдері тұрған. Себебі, басқа елдерден көшіп келген ханның көп болған. Генерал-губернаторлар қашаңқыдан. Қазақстан жерін үш генерал-губернаторларға бөліп қарастырып, яғни Жетісу генерал-губернаторы, Орғынбор генерал-губернаторы және Батыс Сібір генерал-губернаторы. Генерал-губернатордан қаша, байық, ауыл байық бөлінеді. 15-20 байық болған, 50-70 ауыл болған. Басқарушылар үш жыл мезгілі сайланған.

5. Жеруен қандары, сауда және ақша айналысы. Жеруен қандарына Қашаңқы және Қашаңқы қатынасты. Қашаңқы және Қашаңқы б.з.б. 3-2 итшілерде өз саудасын бастаған. Қашаңқы тауар келісімі болған. Кейіннен біздің қазақ жеріне де көшіп келген. Қашаңқы және Қашаңқы сауда қатынастары дамыды. Тауар арасында неше түрлі тауарлар пайда болып, барлығы саудаланды. Тауарлардың көбі Қашаңқы өлінен алынған затта. Бұл дәстүр ақша болмаған. Сондықтан адамдар бір-бірінен тауар алыстырып ақша саудаланды. Кейіннен 1947 жылғы картонның пайыз қойылып, ақша реформасы пайда болған.

Қазақстанның XIV-XV ғасырлардағы экономикасы.

Мал шаруашылығы мен егіншілік. XIV-XV ғасырларда мал шаруашылығы мен егіншілік (кәсіптік) негізгі кәсіп кәсіпшілігі бірі болды. Мал шаруашылығында жолшар, қой, түйе т.б. қалдықтар егіншілікке келетін болса да олар негізгі кәсіпшілігі бірі болды. Ол кезеңдерде Сурғария және іші өзендері қалдықтар болды.

Керуен жолдары, сауда және ақша айналды. XIV-XV ғасырларда сауда дамыған болатын. Керуен жолдарында Түйе, малшылық сияқты сауда жасаған. Олар қолөнер сауда т.б. заттарды сатқан.

XIV-XV ғасырларда Мемлекет дами бастады. Мемлекеттер егіншілік құрылымға ауырып. Мемлекеттік және Экономикалық тұрғыда дами бастады.

Сол кезеңдерде пайда көзі мал шаруашылығы, егіншілік және сауда болды. Саудада қолшарушылар, неше түрлі қолөнерлер, сонымен қатар егіншілікпен айналысатын (егінші) мемлекеттерді сатқан.

Шешімдерін толтыруға арналған өріс / Поле для заполнения решений участника Парақ / Страница №

Қазақстанның XIV-XV жасөспірімдер арасындағы экономикасы.

XIV-XV жасөспірімдер арасындағы Мам шаруашылығы мен еңбекшілік дағды бастаған. 1-ші кезеңі жоспардан, сондай-ақ жеке ақша айқындығын қарқынды бастаған.